

Krzysztof Koźbial*

REPUBLIKA CZESKA WOBEC UCHODźCÓW Z UKRAINY PO 24 LUTEGO 2022 ROKU

Streszczenie

Republika Czeska była jednym z tych państw europejskich, do którego po agresji rosyjskiej na Ukrainę z 24 lutego 2022 r. przybywali uchodźcy z Ukrainy. Byli oni już wcześniej obecni w Czechach, lecz pod koniec lutego 2022 r. można mówić już o masowym napływie. Zarówno czeski rząd, jak i czeskie społeczeństwo wykazały się solidarnością z narodem ukraińskim, udzielając przybywszom szerokiej pomocy humanitarnej, dotyczącej m.in. środków pieniężnych czy związanej z zamieszkaniem. Napływający Ukraińcy okazali się również ważnym elementem czeskiego rynku pracy, zatrudnienie na nim (pod koniec października 2022 r.) znalazło ok. 100 tys. uchodźców. W wyniku konfliktu i napływu uchodźców do Czech na pozytywne zmieniło się nastawienie społeczeństwa czeskiego wobec Ukraińców. W pracy nad tekstem posłużono się metodami badawczymi typowymi dla nauk o polityce i administracji: metodą analizy instytucjonalno-prawnej, analizą danych zastanych, jak i metodą analizy historycznej.

Słowa kluczowe: Republika Czeska, uchodźcy z Ukrainy, wojna na Ukrainie, migracje do Czech, czeski rynek pracy

Wstęp

Wojna, którą Federacja Rosyjska rozpętała na Ukrainie w dniu 24 lutego 2022 r., przyniosła zróżnicowane konsekwencje dla wielu państw. Najszybciej odczuli je sąsiedzi Ukrainy, a także państwa położone w jej bezpośredniej bliskości. Takim przykładem jest Republika Czeska, niesąsiadująca wprawdzie z ofiarą konfliktu, lecz związana z nią różnymi więzami. Najszybszą widoczną konsekwencją wojny dla Czech była fala uchodźców, którzy uciekali przed zagrożeniem – jej natężenie początkowo było trudne do przewidzenia.

Okazało się, że tak rząd, jak i czeskie społeczeństwo niezwykle pozytywnie odniosły się do pomocy potrzebującym. Przybierało to różni-

* Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, e-mail: krzysztof.kozbial@uj.edu.pl, ORCID: 0000-0001-6124-5341.

cowane formy, choć porównywalne z tymi reakcjami, które były znane z innych państw, np. z Polski, wzięwszy – rzecz jasna – pod uwagę rozmiary obu państw i liczbę uchodźców.

Celem artykułu była odpowiedź na następujące pytania badawcze: 1) Jaka była reakcja rządu Republiki Czeskiej na zaistniałe wydarzenia? 2) Czy zmiana rządu po wyborach parlamentarnych z października 2021 r. odegrała w tej sytuacji istotną rolę? 3) W jaki sposób na kryzys zareagowało czeskie społeczeństwo? Aby uzyskać odpowiedź na te zagadnienia, wykorzystano metody badawcze dość typowe dla nauk o polityce i administracji, tj. analizę instytucjonalno-prawną, analizę zastanych danych statystycznych i literatury przedmiotu (bardzo ograniczonej – z uwagi na fakt, iż jest to nowa problematyka) oraz metodę analizy historycznej.

Jako hipotezę badawczą zakładam, że pomoc zarówno nowego czeskiego rządu, chcącego zerwać z pewnymi prorosyjskimi (głównie ekonomicznymi) postawami byłego premiera A. Babiša, jak i czeskiego społeczeństwa dla uchodźców była znacząca, a przybysze odegrać mogli ważną rolę na czeskim rynku pracy, poszukującym nowych pracowników (z powodu niskiego bezrobocia). W pracy nad artykułem wykorzystano nieliczną literaturę, aktualne dane statystyczne, dane będące pochodną badań opinii publicznej w Republice Czeskiej, jak i doniesienia internetowe odwołujące się do aktualnych wydarzeń. Taki dobór jest podyktowany specyfiką podjętego tematu.

Uwarunkowania ukraińskich migracji do Czech po 2014 r.

Ukraina była zaliczana przez władze czeskie do priorytetowych obszarów polityki zagranicznej. Zainteresowanie to było jednak na pograniczu współpracy i reagowania na poszczególne wydarzenia. W konsekwencji Ukraina była w centrum dyskusji politycznych w momencie wydarzeń przełomowych, tak stało się np. pod koniec 2013 i na początku 2014 r. Polityka czeska znajdowała odzwierciedlenie we wspólnych inicjatywach Unii Europejskiej, takich jak Partnerstwo Wschodnie. W stosunkach dwustronnych Ukrainę, od 2012 r., zaliczono do państw objętych tzw. priorytetową strategią eksportu (strategię przyjął rząd P. Nečasa). Projekty skierowane na wsparcie rozwoju i pomoc dla społeczeństwa obywatelskiego odgrywały zasadniczo marginalną rolę¹.

¹ L. Najšlová, *Ukrajina v české zahraniční politice* [w:] *Česká zahraniční politika v roce 2013*, red. M. Kořan a kol., Praha 2014, s. 173–177.

Zainteresowanie czeskiej dyplomacji Ukrainą było także związane z napływem migrantów. Ukraińcy emigrowali do Republiki Czeskiej już w latach 90. XX w. W drugiej dekadzie XXI stulecia proces ten znacznie przybrał na sile. Powody ruchów migracyjnych miały tło ekonomiczne – związane z poszukiwaniem pracy, z reguły była to jednak praca słabo płatna. Przybywający cechowali się wysokim poziomem wykształcenia, co nie znajdowało odzwierciedlenia w formach ich zatrudnienia². Na koniec 2015 r. liczba ukraińskich migrantów w Czechach wynosiła ponad 105 tys. osób, co oznaczało, iż byli wówczas najliczniejszą grupą w tym państwie z długoterminowym pozwoleniem na pobyt³.

Analizowana grupa narodowościowa powiększała się stopniowo: według danych na 31 grudnia 2021 r. liczba Ukraińców w Czechach sięgała już ponad 196 tys., z czego prawie 67 tys. mieszkało w czeskiej stolicy⁴. Dla porównania, w całej Republice było obecnych ponad 658 tys. obcokrajowców, Ukraińcy byli grupą najliczniejszą, wyprzedzając Słowaków (114 tys.), Wietnamczyków (prawie 67 tys.) i Rosjan (ponad 45 tys.)⁵.

Ukraińcy w kolejnych latach ciągle stanowili dla czeskiego rynku pracy ważny rezerwar względnie taniej i przystosowującej się do potrzeb rynku siły roboczej, w szczególności dotyczyło to pracowników niewykwalifikowanych. Początkowo istotną rolę odgrywali pracownicy przebywający na terytorium państwa czeskiego do 90 dni (zgodnie z warunkami wizowymi), z czasem zaczęło się to zmieniać i dominowały pobyty długoterminowe. Największa liczba Ukraińców była zauważalna w Republice pod koniec pierwszej dekady obecnego stulecia – ok. 220 tys. osób⁶. Dane te potwierdzają pewien trend stabilizacyjny, choć Republika – jako państwo członkowskie Unii Europejskiej – stanowiła dla Ukraińców atrakcyjny rynek pracy.

Czeskie społeczeństwo nie przejawiało w 2013 r. (czyli przed kryzysem krymskim) wielkiej sympatii wobec Ukraińców. Spośród wszystkich grup mniejszościowych żyjących w Republice Ukraińcy uzyskali średnią ocenę 3,57 (w odniesieniu do skali 1–5, gdzie 1 oznacza notę najlepszą)⁷. Gorzej

² *Ibidem*, s. 183.

³ Z. Uherek, *Migration from Ukraine to the Czech Republic with Respect to the War Conflict in Eastern Ukraine*, „CMR Working Papers”, 2016, nr 93, s. 5.

⁴ *Cizinci podle státního občanství k 31. 12. – územní srovnání*, Český statistický úřad <https://vdb.czso.cz> (27.12.2022).

⁵ *Migrace v ČR: Fakta a čísla*, MigraceOnline, <https://migraceonline.cz> (21.01.2023).

⁶ Z. Uherek, *op.cit.*, s. 6, 9.

⁷ *Vztah Čechů k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2013*, CVVM, <https://cvvm.soc.cas.cz> (20.02.2023).

oceniono jedynie Rumunów, Albańczyków i Romów. 13% uznało ukraińską grupę narodowościową za sympatyczną lub raczej sympatyczną, 52% miało przeciwne spojrzenie. Ocena ta była wówczas zatem niezbyt przychylna. Z czasem uległa zmianie, choć był to proces bardzo powolny. Jeszcze w marcu 2019 r. pozytywne nastawienie do Ukraińców i Ukrainek żyjących w Czechach wyrażało tylko 20%, a ponad 1/3 miało zdanie przeciwne. Dla porównania, wówczas 28% uważało za sympatycznych (lub raczej sympatycznych) Rosjan⁸.

Proces migracji obywateli Ukrainy do Czech po rozpoczęciu rosyjskiej agresji był z pewnością zaskakujący, nieprzewidywalny i gwałtowny. Można stwierdzić, iż zostały wówczas obalone wszelkie wyobrażenia, jakie czeskie społeczeństwo reprezentowało odnośnie do potencjalnych migracji, które mogłyby dotrzeć do Czech. W badaniach przeprowadzonych w marcu 2020 r. pytani w 73% uważali, że przybywający do Republiki powinni dostosować się do miejscowych zwyczajów, z kolei 24% oceniało, że powinni to zrobić, gdyby doszło do sytuacji migracyjnych. Ankietowanych pytano także o to, jakie okoliczności są ważne przy przyjmowaniu cudzoziemców. Najczęstszymi odpowiedziami były: znajomość języka czeskiego, praca w Czechach, znajomość czeskiej historii i kultury, posiadanie obywatelstwa czy mieszkanie w tym państwie co najmniej 10 lat⁹. W bardzo szybki sposób te oczekiwania, nieco wyidealizowane, zostały zweryfikowane.

Napływ uchodźców po 24 lutego 2022 r. – reakcje rządu i społeczeństwa

Choć Czechy nie sąsiadują z Ukrainą, fala uchodźców w znaczącej liczbie dotarła także do tego państwa. Pod koniec czerwca minister spraw wewnętrznych Vit Rakušan szacował, że do Republiki w ciągu ponad 4 miesięcy dotarło około 380 tys. Ukraińców, z tego już ok. 77 tys. miało wówczas znaleźć zatrudnienie. Brak danych pokazujących, ilu z nich opuściło Czechy, udając się dalej na zachód, nieco zaciemnia całościowy obraz¹⁰. Inne dane wspominały o około 350 tys., zatem specjalnie nie odbiegały od liczb podawanych przez czeskie MSW. Z kolei dane Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. uchodźców

⁸ *Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2019*, s. 2, CVVM, <https://cvvm.soc.cas.cz> (20.02.2023).

⁹ *Postoje české veřejnosti k integraci cizinců v ČR – březen 2020*, s. 2–3, CVVM, <https://cvvm.soc.cas.cz> (15.02.2023).

¹⁰ *Już ponad milion cudzoziemców w Czechach. „Nie przyjeżdżają, by nadużywać pomocy społecznej”*, TVN 24, <https://tvn24.pl> (29.10.2022).

(UNHCR) na dzień 28 lutego 2023 r.¹¹ wskazują, iż w Czechach przebywa aktualnie ponad 489 tys. uchodźców z Ukrainy, co pod względem liczb bezwzględnych sytuuje to państwo na trzecim miejscu w Europie, po Polsce i Niemczech (nie licząc Rosji, gdzie sytuacja jest nieco inna)¹². Są to dane po prawie roku od wybuchu konfliktu, kiedy to z czasem przybrał na sile przepływ w obu kierunkach: zarówno z Ukrainy, jak i na Ukrainę, bowiem wielu uchodźców w tym czasie podjęło już decyzję o powrocie do ojczyzny.

W pierwszych dniach po 24 lutego 2022 r. zauważalna była spontaniczna solidarność czeskiego społeczeństwa z potrzebującymi pomocy. Czesi angażowali się w akcje pomocy, wspierania Ukrainy i jej obywateli. Czeskie organizacje pozarządowe ogłaszały zbiórki środków pieniężnych mających służyć Ukrainie. Wśród nich warto wymienić m.in. takie organizacje, jak: *Člověk v tísní*, *Charita Česká republika*, *Darujme.cz*, *Červený kříž* czy *Nadační fond pomoci*¹³. Pierwsza z wymienionych zebrała w kilka dni 350 mln korun (prawie 68 mln złotych). Według danych na 6 lutego 2023 r. zbiórka organizacji *Člověk v tísní* zamykała się kwotą ponad 2 116 mln korun (czyli ok. 420 mln złotych)¹⁴. Do 7 marca 2022 r., a więc w ciągu niespełna dwóch tygodni, w ramach tego rodzaju zbiórek zgromadzono 1,5 mld korun (około 292 mln złotych)¹⁵. W ciągu roku od wybuchu konfliktu wartość pomocy przekazanej indywidualnie oscylowała wokół kolejnego 1,5 mld korun¹⁶. Są to szacunki, dokładnych liczb zapewne nie poznamy nigdy, lecz nie zdarzyło się wcześniej, aby tego rodzaju akcje cieszyły się aż takim zainteresowaniem ze strony społeczeństwa. Zebrane środki przeznaczano na zakup materiałów opatrunkowych, higienicznych, jedzenia, hełmów, kamizelek kuloodpornych, baterii i innych artykułów pierwszej potrzeby w tym czasie. Było to bezsprzecznie udowodnienie, w jakim stopniu darczyńcy opowiadali się „za Ukrainą”, zdając sobie sprawę z powagi sytuacji.

¹¹ Artykuł oddaje stan wiedzy autora na 1 marca 2023 r.

¹² *Situations on Ukraine*, UNHCR, <https://unhcr.org> (28.02.2023). W Polsce wg tych danych miało znajdować się – pod czasową ochroną – biorąc pod uwagę systematykę Unii Europejskiej, 1 563 mln Ukraińców, w Niemczech ponad 881 tys., w Bułgarii ponad 153 tys., w Rumunii ponad 115 tys., na Słowacji i w Mołdawii po ponad 109 tys.

¹³ *Češi přispívají Ukrajině. Vybraly se miliony*, *Novinky*, <https://www.novinky.cz> (23.11.2022).

¹⁴ *Ukrajina, Člověk v tísní*, <https://www.clovekvtisni.cz> (22.02.2023).

¹⁵ *Na sbírky pro Ukrajinu lidé v Česku přispěli více než 1,5 miliardy, nejvíc v historii*, *Zprávy*, <https://zpravy.aktualne.cz/> (20.11.2022).

¹⁶ *Desítky tanků a houfnic, stovky vozidel. Černochová bilancovala pomoc Ukrajině*, *iDNES*, <https://www.idnes.cz> (23.02.2023).

Czesi dali także wyraz swemu prywatnemu, pojedynczemu zaangażowaniu w momencie napływu uchodźców do Czech. Przybrało to formę udostępniania mieszkań, wszechstronnej pomocy czy też oferowania miejsc pracy. Przyjmowanie ukraińskich uchodźców nie stanowiło w pierwszych tygodniach konfliktu punktu spornego. W badaniu opinii publicznej prowadzonym od marca do maja 2022 r. przez Centrum Badań Opinii Publicznej (CVVM) 75% pytanych uznało, że należy (lub raczej należy) przyjmować uchodźców, przeciwnego zdania było 23%. Była to zasadnicza zmiana spojrzenia czeskiego społeczeństwa. Dla porównania w 2015 r., czyli już po kryzysie rosyjsko-ukraińskim skutkującym aneksją Krymu przez Rosję, 49% ankietowanych było przeciwnych przyjęciu ewentualnych uchodźców, a 43% optowało za takim rozwiązaniem. Dopiero w przywołanym badaniu z 2022 r. podejście to drastycznie się zmieniło, na co wpływ miało nasilenie obecnych wydarzeń. Czesi niekoniecznie brali jednak pod uwagę, iż Ukraińcy szukający schronienia mogliby na trwale zostać na obszarze Republiki. Taką ewentualność akceptowało wiosną 2022 r. jedynie 10% pytanych, z kolei aż 75% było zdania, że można im pomagać jedynie do momentu, w którym bezpiecznie będą mogli wrócić do ojczyzny¹⁷. Uwzględniano fakt, że pomoc dla ludności ukraińskiej niesie za sobą koszty, niektórzy zatem oceniali, że jest ona zbyt hojna. Z czasem zauważalny stał się spadek akceptacji dla przyjmowania uchodźców ze wschodu. Jesienią pozytywny stosunek do ich przyjęcia (do czasu, aż będą mogli wrócić) wyraziło 62% pytanych¹⁸.

Obraz reakcji czeskiego społeczeństwa na wybuch wojny na Ukrainie uwidocznił się w badaniach przeprowadzonych przez Instytut Badań Empirycznych STEM pod koniec marca i na początku kwietnia 2022 roku¹⁹. 57% ankietowanych wyrażało przekonanie o swoim przywiązaniu „do Zachodu” (wartości zachodnich i szeroko rozumianego bloku zachodniego), a jedynie 4% popierało Rosję, jednak 1/3 wykazywało swoją niepewność co do reakcji. 64% popierało pomoc dla Ukraińców w formie przyjmowania uchodźców, przeciw migracji było 11%, a 16% było wobec tego sceptycznych. Pozytywne nastawienie nie oznaczało, że nie zdawano sobie sprawy z potencjalnych zagrożeń. Dla 70% mogły one wyrażać się w możliwości osłabienia zabezpieczeń socjalnych dla obywateli Republiki. Pomoc dla uchodźców pytani najczęściej mieli

¹⁷ *Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků z Ukrajiny – jaro 2022*, CVVM, <https://cvvm.soc.cas.cz> (21.10.2022).

¹⁸ *Česká veřejnost ke konfliktu na Ukrajině – podzim 2022*, s. 9, CVVM, <https://cvvm.soc.cas.cz>, s. 9 (15.02.2023).

¹⁹ *Ruská agrese proti Ukrajině: Analýza nálad české veřejnosti, veřejná část analýzy*, s. 2–16, STEM <https://www.stem.cz> (18.01.2023).

realizować poprzez przekazywanie środków pieniężnych (38%) i darów (30%). Tylko 3% deklarowało pomoc w zakwaterowaniu. Negatywne postawy widoczne były szczególnie w tych grupach, które uznają, że ludziom ogólnie nie można ufać lub że rozwój polityki w państwie po 1989 r. nie poszedł w tę stronę, w którą powinien.

Również badania STEM wskazywały wyraźnie, że z czasem akceptacja dla przyjmowania migrantów z Ukrainy zmniejszała się. Niewielkie zmiany zaszły z kolei w przywiązaniu do zachodnich partnerów (spadek z 57 do 53% w połowie czerwca, podczas gdy na niezmiennym poziomie pozostało poparcie dla Rosji – 4%)²⁰.

Rząd czeski przewidywał początkowo, że kryzys uchodźczy będzie stanowił dla Czech obciążenie w wysokości 54 mld koron (ok. 10,5 mld złotych)²¹. Nie były to zatem koszty małe, co gorsza, tego rodzaju wydatki mogły prowadzić do wzrostu nastrojów antyukraińskich/antyuchodźczych. Po roku od wybuchu wojny taka atmosfera nie zdominowała życia publicznego ani politycznego. W zasadzie jedyną siłą polityczną, która próbowała wykorzystywać ten fakt, była opozycyjna Wolność i Demokracja Bezpośrednia (Svoboda a přímá demokracie – SPD), dysponująca w czeskiej Izbie Poselskiej 20 mandatami (na 200 miejsc). Przykładem populistycznych wypowiedzi wskazujących na tego rodzaju zagrożenie jest wywiad z 15 lipca 2022 r. z liderem SPD Tomio Okamura, w którym wskazał, że rzekomo rząd czeski nie chce pomagać swoim obywatelom w kryzysie, a preferuje uchodźców ukraińskich²². Nie była to jego jedyna wypowiedź na ten temat w tym tonie.

Rząd Petra Fiali, który pełni swe funkcje od stycznia 2023 roku²³, podjął zdecydowane działania, które można określić mianem proukraińskich, wspierających państwo będące ofiarą konfliktu. Oprócz wsparcia dyplomatycznego, ekonomicznego i wojskowego dla Ukrainy²⁴ czeski

²⁰ *Ruská agrese proti Ukrajině: analýza nálad české veřejnosti*, 30.06.2022, STEM, <https://www.stem.cz> (18.01.2023).

²¹ T. Jirsa, *Czesi pomagają uchodźcom z Ukrainy, ale boją się kryzysu. Jak możemy się od siebie uczyć?*, Klub Jagielloński, <https://klubjagiellonski.pl> (23.10.2022).

²² *Okamura: Vláda preferuje uprchlíky z Ukrajiny, českým občanům v krizi pomáhat nechce*, Youtube, <https://www.youtube.com> (30.10.2022).

²³ W wyborach parlamentarnych przeprowadzonych w październiku 2022 r. zwyciężyła koalicja SPOLU oraz Piraci i STAN. W konsekwencji koalicyjny rząd pod przewodnictwem Fiali dysponuje 108 mandatami w 200-osobowej Izbie Poselskiej.

²⁴ Te aspekty pomocy nie są tematem artykułu. Trzeba jednak nadmienić, że do lutego 2023 r. (wg danych Czeskiego Ministerstwa Obrony) Republika udzieliła pomocy wojskowej o wartości około 10 mld koron (ok. 2 mld złotych). Złożyło się na nią m.in. 38 czołgów, 55 bojowych wozów piechoty, 6 systemów obrony przeciwlotniczej, 4 helikoptery, 13 haubic samobieżnych, ponad 27 tys. pocisków artyleryjskich, 8 tys. broni przeciwpancernej, 30 tys. pistoletów czy też materiały niezbędne do ochrony zdro-

gabinet starał się pomagać także uchodźcom przybyłym na terytorium Republiki. Służyły temu konkretne rozwiązania prawne, omówione w dalszej części artykułu. Miały one na celu, po pierwsze, uregulowanie zastanej sytuacji, po drugie, przyczynienie się do poprawy położenia Ukraińców.

Działania rządu spotkały się generalnie z aprobatą większości społeczeństwa, potwierdzały to badania społeczne. Wiosną 2022 r. z proukraińską aktywnością gabinetu zgadzało się (lub raczej się zgadzało) 58% pytanym, ale równocześnie ponad 1/3 miało zdanie przeciwne. Z czasem te nastroje pogarszały się, zachodził proces swoistego „zmęczenia wojną”. Jesienią działania rządu Fiali pozytywnie przyjmowało już tylko 42% ankietowanych, a 52% nie zgadzało się z nimi. Rezultat taki był także wynikiem istniejącego w społeczeństwie podziału na dwa obozy: zwolenników i przeciwników centroprawicowego rządu²⁵. Było to w pewnym sensie zauważalne także podczas kampanii przed obywatelami głosowania w wyborach prezydenta Republiki, które odbyły się w styczniu 2023 roku. Bez większych wątpliwości wyborców nowego prezydenta Petra Pavla można w zdecydowanej większości uznać za zwolenników wsparcia Ukrainy.

Należy pamiętać o tym, że na kryzys uchodźczy nałożył się w Czechach, podobnie jak w innych państwach, kryzys ekonomiczny i rosnąca inflacja. Przybrało to formę m.in. drastycznego wzrostu cen wynajmu mieszkań, szczególnie w największych miastach. Powodowało to napięcia społeczne i presję związaną z tym, że znalezienie dostępnych dla uchodźców mieszkań stawało się trudne. Z czasem były one także coraz droższe. Reakcją rządu czeskiego na to zjawisko była próba rozlokowania przybyszów z Ukrainy w poszczególnych regionach, wręcz w taki sposób, aby mogła mieć z nimi do czynienia większość Czechów. Były to działania – w mojej ocenie – przemyślane i logiczne. Trudno byłoby oczekiwać, że uchodźcy będą rozlokowani tylko w Pradze i okolicach. Komentatorzy zwracają uwagę, iż przyjęcie tak licznej grupy uchodźców powinno być – z punktu widzenia państwa czeskiego – nie tylko problemem, ale przede wszystkim szansą na rozwój, swego rodzaju odpowiedzią na kwestie demograficzne czy brak rąk na rynku pracy²⁶. Według tych ocen przekonanie najzdolniejszych Ukraińców do tego, aby zostali w Czechach, byłoby bezsprzecznie korzystne z punktu widzenia Pragi,

wia. W lutym 2023 r. na terytorium Czech ćwiczyło około 4 tys. ukraińskich żołnierzy. Zob. *Desítky tanku...*

²⁵ *Česká veřejnost ke...*, s. 5. Działania rządu bardziej wspierali zwolennicy rządowej koalicji, ludzie z lepszym wykształceniem i – generalnie – osoby zainteresowane polityką.

²⁶ T. Jirsa, *op.cit.*

choć oczywiście niekorzystne z punktu widzenia Kijowa. W tym momencie trudno odpowiedzieć na pytanie, czy faktycznie tak się stanie. Odpowiedź na to pytanie będzie uzależniona m.in. od rozwoju sytuacji na Ukrainie i ewentualnego zakończenia wojny.

Ważną formę pomocy dla uchodźców zorganizowano również, jeśli chodzi o przekazywanie informacji o bieżących wydarzeniach. Informacje w języku ukraińskim nadawało Czeskie Radio, które przygotowało także aplikację mujRozhlas.cz²⁷. Czeska telewizja z kolei od połowy marca tłumaczyła na ukraiński główne wiadomości na swojej stronie internetowej. Udostępnione zostały także, w sieciach kablowych, ukraińskie stacje telewizyjne i radiowe²⁸. Tego rodzaju oferta wyraźnie wskazywała, iż dużą wagę przywiązano do dotarcia do uchodźców z informacjami na żywo. Odgrywało to również istotną rolę w walce z rosyjskimi działaniami dezinformacyjnymi. Niezwykle pomocna okazała się także strona internetowa adresowana zarówno do Ukraińców, jak i osób, które chciały im pomagać²⁹. Zawiera ona informacje dla osób potrzebujących pomocy, poszukujących pracy, potrzebujących pomocy w zakresie edukacji, służby zdrowia itd.

Według badań Czechy, obok Polski, ponosiły największy ciężar obecności uchodźców z Ukrainy. Badacz problematyki migracyjnej Gerald Knaus zapowiadał „historyczną zimę uchodźców”, zwracając uwagę na fakt ich nierównomiernego rozmieszczenia na kontynencie³⁰. Były to jednak obawy przesadzone. Co oczywiste, w społeczeństwie czeskim istniały obawy dotyczące skutków wojny. Z badań przeprowadzonych pod koniec maja 2022 r. wynikało jednak, że napływu migrantów obawiało się jedynie 20% pytanych (tylko 9% wskazało na to jako na największą obawę). Znacznie więcej odczuwało niepewność związaną z podwyżkami cen (70%) i zagrożeniem wojskowym Czech (39%)³¹. Dane te wskazują, że po okresie kilku miesięcy napływ ukraińskich uchodźców do Republiki Czeskiej nie stanowił większego problemu dla czeskiego społeczeństwa, co zapewne było pochodną tego, że z czasem fala migracji ulegała zahamowaniu.

²⁷ *Český rozhlas zahájil živé vysílání v ukrajinštině*, Český rozhlas, <https://rozhlas.cz> (22.10.2022).

²⁸ *Vodafone zařazuje do nabídky kabelové a internetové televize ukrajinskou stanicí I+1 International*, Český rozhlas, <https://rozhlas.cz> (22.10.2022).

²⁹ *Nasiukrajinci.cz*, <https://www.nasiukrajinci.cz> (20.10.2022).

³⁰ W. Papiernik, *Ekspert o napływie ukraińskich uchodźców: Polska i Czechy ponoszą największy ciężar*, *Dziennik.pl*, <https://dziennik.pl> (21.12.2022).

³¹ *Dopady války: Češi se bojí více zdražování a nedostatku plynu než uprchlické krize*, *STEM.*, <https://www.stem.cz> (18.01.2023).

Rozwiązania prawne dotyczące uchodźców

Jedną z reakcji rządu Petra Fialy było przyjęcie rozwiązań prawnych, które umożliwiały pomoc dla uchodźców z Ukrainy. Nosiły one najczęściej medialną nazwę *Lex Ukrajina*, a pierwszy pakiet trzech ustaw został przyjęty 17 marca 2022 r. W ustawach powoływano się na tymczasową ochronę cudzoziemców w UE³².

W pierwszym pakiecie ustaw przewidywano ochronę tymczasową udzielaną przez MSW i Policję obywatelom Ukrainy przebywającym w swoim państwie przed 24 lutego 2022 r., ich rodzinom, a także bezpaństwowcom i obywatelom państw trzecich, którym udzielano ochrony na Ukrainie przed momentem agresji rosyjskiej. Uchodźcy z Ukrainy od wjazdu na terytorium Republiki Czeskiej byli objęci ubezpieczeniem zdrowotnym, a dostęp do służby zdrowia dotyczył także dzieci urodzonych w Czechach już po 24 lutego. Przybysze z Ukrainy mieli także swobodny dostęp do rynku pracy, mogli też brać udział w przekwalifikowaniu oraz podjąć własną działalność gospodarczą. Posiadali również prawo do zasiłku dla bezrobotnych. Nowo przybyłe po 24 lutego z Ukrainy osoby otrzymały tzw. zasiłek humanitarny w wysokości 5000 koron (około 200 euro). Mógł on być przyznawany uchodźcom wielokrotnie, maksymalnie przez okres 5 miesięcy. W zależności od warunków materialnych Ukraińców był wypłacany w gotówce lub na rachunki bankowe założone w Czechach. Z kolei tzw. dodatek solidarnościowy wypłacano dla osób, które zapewniły nieodpłatne zakwaterowanie uchodźcom. Dzieciom z Ukrainy umożliwiono naukę w szkołach oraz opiekę w przedszkolach. Nie zapomniano również o dostępie na studia wyższe, upraszczając warunki przyjęcia na nie³³.

W czerwcu, zatem po 3 miesiącach, przyjęto modyfikację dotychczasowych rozwiązań określane jako *Lex Ukrajina II*³⁴. Wniosek o ochronę tymczasową od 28 czerwca można było złożyć tylko w jednym państwie unijnym, a posiadacze statusu ochrony lub osoby starające się o ochronę w Czechach lub innych państwach UE nie mogli ubiegać się o żaden rodzaj wizy lub pozwolenia na pobyt w Republice. Ochroną mogła być objęta osoba będąca w stanie przedstawić dowód zakwaterowania. W przypadku, gdy pracodawca nie opłacał ubezpieczenia zdrowotnego osób posiadających ochronę tymczasową, byli oni po 150 dniach uznawani za samozatrudnionych. Oznaczało to konieczność opłacenia wła-

³² Czech Republic: "Lex Ukraine" law package enters into force, European Union, <https://ec.europa.eu> (27.01.2023).

³³ *Ibidem*.

³⁴ *Jaké přináší změny Lex Ukrajina II?*, MigraceOnline, <https://migraceonline.cz> (28.01.2023).

snego ubezpieczenia lub rejestrację w urzędach pracy jako osoby poszukujące pracy. Powrót na Ukrainę wiązał się z koniecznością rezygnacji z ubezpieczenia zdrowotnego w Czechach. Rozwiązania dotyczące konieczności płacenia ubezpieczenia samemu dotyczyły większości zatrudnionych Ukraińców, bowiem były to przeważnie osoby zarabiające do 10 tys., za które pracodawcy nie płacili ubezpieczenia³⁵. Tylko w przypadku dzieci do 18 lat i osób powyżej 65 lat składki opłacało państwo czeskie.

Zmiany dotyczyły także zasiłku humanitarnego. Odtąd prawa do niego nie miały osoby zakwaterowane bezpłatnie w placówkach zapewniających im także wyżywienie i środki higieniczne. Nie dotyczyło to zakwaterowania u osób prywatnych. Wysokość wypłacanego zasiłku została obniżona do poziomu minimum socjalnego w Czechach, czyli 4620 koron na osobę dorosłą i 3320 na dziecko. Zmieniono także wysokość dodatku solidarnościowego. W przypadku wspólnego zakwaterowania dodatek wynosił 3000 koron dla osoby, maksymalnie dla 3 osób, w przypadku oddzielnego mieszkania udostępnionego uchodźcom 5000 koron na 1 osobę, 9000 dla 2, 12000 dla 3, 14000 dla 4 i 15000 dla 5 osób³⁶.

Rozwiązania prawne dotyczące uchodźców z Ukrainy były jeszcze nowelizowane w okresie późniejszym. Ostatnia nowelizacja została zaakceptowana przez prezydenta Czech w połowie stycznia 2023 r. Przewiduje ona możliwość przedłużenia czasowej ochrony dla uchodźców do końca marca 2024 r., warunkiem jest rejestracja elektroniczna do końca marca 2023 r. Ochrona wygaśnie, jeśli rejestracja nie zostanie dokonana bądź zainteresowany nie stawi się, aby wyrobić odpowiednie dokumenty do końca września 2023 r. W przypadku zaistnienia kolejnej fali uchodźców możliwa będzie uproszczona (elektroniczna) rejestracja. Przybyszom łatwiej będzie uzyskać kwalifikacje psychologiczne, gdyż jest na nie duży popyt wśród przybyszów ze wschodu.

W konsekwencji ma dojść do ograniczania bezpłatnego zakwaterowania; celem tego rozwiązania jest motywowanie uchodźców do znalezienia mieszkania i zatrudnienia. Pomoc socjalna miałaby zatem być kierowana do tych, którzy faktycznie jej potrzebują. W awaryjnych przypadkach zakwaterowanie w schroniskach czy pensjonatach byłoby możliwe przez maksymalnie 150 dni. W dalszej kolejności konieczne byłoby albo przeprowadzenie się, albo opłata za pobyt. W zamian państwo czeskie oferowałoby wypłatę nowego dodatku mieszkaniowego³⁷.

³⁵ Należy przy tym zwrócić uwagę na fakt, że część pracowników była zatrudniona bez umowy o pracę.

³⁶ *Jaké přináší....*

³⁷ *Zeman podepsal novelu zákona lex Ukrajina. Uprchlíci si můžou o rok prodloužit dočasnou ochranu*, iRozhlas, <https://www.irozhlas.cz> (22.01.2023).

W nowelizacji prawa w tym zakresie po raz kolejny zwrócono uwagę na aspekty aktywizacji na rynku pracy i konieczność zadbania we własnym zakresie o zakwaterowanie. Podkreśla się jednak, z jednej strony, że istotna część migrantów nie znalazła zatrudnienia w swoim zawodzie, co powoduje z pewnością frustrację i niezadowolenie. Z drugiej strony, ich zarobki są niskie i mogą przyczyniać się do ubóstwa. Problemem okazuje się również stosunkowo niski poziom znajomości języka czeskiego wśród uchodźców, a jego znajomość jest wymagana w wielu branżach. Przybysze jednak często zakładają, że ich pobyt w Czechach nie będzie długi i niekoniecznie chcą się uczyć języka kraju, w którym przebywają³⁸.

Wspomniane zmiany prawne miały na celu wprowadzenie regulacji dotyczących szerokiej grupy, która z dnia na dzień pojawiła się w państwie czeskim. Były one niezbędne, aby unormować pewne kwestie zarówno od strony przybywających, jak i przyjmujących lub udzielających pomocy. Bez wątplenia było to jedno z pierwszych wyzwań, przed którym stanął rząd pod przewodnictwem premiera Fiali. Pierwotna reakcja była stosunkowo szybka, choć zapewne nie zdawano sobie jeszcze sprawy z konsekwencji wojny.

Kto przyjeżdża z Ukrainy do Czech?

Okres roku od momentu rozpoczęcia wojny wydaje się zbyt krótki, aby pokusić się o głębsze refleksje dotyczące tego, kto przybył do Republiki Czeskiej. Mimo to istnieją już pierwsze dane będące pochodną badań socjologicznych na ten temat, badań o charakterze porównawczym. Raport na temat ukraińskich uchodźców w Polsce, Czechach i Rumunii został przygotowany przez Fundację na rzecz Wspierania Migrantów na Rynku Pracy i Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego³⁹. Rzuca on pewne światło na to, kto przyjechał do Czech jako uchodźca. Badania dotyczące Czech przeprowadzono w maju 2022 r., ankietami objęto 94,5% kobiet i 5,5% mężczyzn, w sumie 400 osób.

³⁸ *Novelizace Lex Ukrajina zkomplikuje integraci uprchlíků, soudí odbornice na migraci Faltová*, iRozhlas, <https://www.irozhlas.cz> (22.01.2023).

³⁹ *Uchodźcy z Ukrainy w Polsce, Czechach i Rumunii*, Raport specjalny z badania socjologicznego przeprowadzonego przez Platformę Migracyjną EWL, Fundację Na Rzecz Wspierania Migrantów na Rynku Pracy „EWL” i Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2022, EWL Group, <https://ewl.com.pl> (20.01.2023).

Z przybywających do Czech 39% stanowiły osoby przyjeżdżające bez dzieci, ponad ¼ przybyła z powodu rekomendacji rodziny i znajomych. 19% uznało, że Czesi są przyjaźnie nastawieni do obywateli Ukrainy, a 13% miało w tym kraju rodzinę. W przypadku Czech i Polski nie miał znaczenia fakt, że państwa te są członkiem NATO, co – jeśli chodzi o Rumunię – było jednak istotne. 24% pytanych chciało dłużej zostać w Czechach, ale duża część planowała przemieszczenie się do innych państw (głównie do Niemiec, na Słowację i do Austrii). Ponad ¼ pytanych mieszkała w Czechach w mieszkaniach prywatnych, które uzyskali dzięki pomocy organizacji pomagających uchodźcom, 1/5 wynajęła mieszkania samodzielnie.

Należy zwrócić uwagę, że uciekający z zagrożonych obszarów posiadali w aż 45% wyższe wykształcenie, kolejne 15% wykształcenie wyższe niepełne. Ponad połowa osiedlających się w Czechach znało język angielski, po 6% polski i niemiecki. Poziom wykształcenia przybyszów był zatem wysoki, co w zaistniałej sytuacji mogło stanowić pewnego rodzaju problem, ponieważ znacząca część tych osób musiała podejmować pracę (jeśli to czyniła) zdecydowanie poniżej ich możliwości. Mogło to również stanowić kłopot w perspektywie długofalowej. Zaskakujące są dane związane ze znajomością języka czeskiego, którą deklarowało 24% uchodźców. To z kolei mogło pozytywnie przyczynić się do znalezienia zatrudnienia. 52% przybyłych zamierzało podjąć w Czechach pracę (dla porównania w Polsce 63, a w Rumunii tylko 27%).

Uchodźcy, co zrozumiałe, mieli określone obawy związane z pobytem w nowym państwie. Dotyczyło to przede wszystkim znajomości języka (35%), troski o bliskich pozostałych na Ukrainie (31%) oraz trudności w znalezieniu pracy i braków związanych ze znalezieniem miejsca do zamieszkania (po 24%). W innych badanych państwach wyrażano podobne obawy. Wydaje się, że uchodźcy mają zasadniczo optymistyczne spojrzenie dotyczące przyszłości swojego państwa, gdyż tylko 4% deklarowało chęć pozostania w Republice Czeskiej co najmniej kilka lat po zakończeniu wojny. Reszta ma nadzieję na zdecydowanie wcześniejszą możliwość powrotu.

Przywołane badania miały charakter wstępny. Sytuacja przyjeżdżających zmieniała się stopniowo w miarę upływu czasu. Główne problemy są jednak ciągle te same: kwestia znalezienia mieszkania, możliwość zatrudnienia umożliwiającego ekonomiczne przetrwanie, a także – w miarę możliwości – chęć powrotu na Ukrainę.

Przybywający migranci byli ważnym czynnikiem na czeskim rynku pracy, cechującym się najniższym stopniem bezrobocia w Unii Europejskiej. W grudniu 2022 r. wynosiło ono zaledwie 2,3%, rok wcześniej

nawet 2,1%⁴⁰. Według danych ministerstwa pracy na koniec października 2022 r. w Czechach miało pracować prawie 100 tys. migrantów z Ukrainy, w szczytowym momencie było to nawet 160 tysięcy⁴¹. Większość była zatrudniona jako montażyści i pomocnicy w branży budowlanej, w produkcji, transporcie oraz jako operatorzy maszyn. Sytuacja taka powodowała, że systematycznie zmniejszała się liczba osób uzależnionych od pomocy państwa. W sierpniu 2022 r. było to ponad 170 tys. (zapewne część z nich wróciła na Ukrainę), w marcu 2023 r. już tylko nieco ponad 90 tys. Są to bez wątpienia optymistyczne liczby, wyraźnie wskazujące na to, że czeski rynek pracy potrzebował tysięcy pracowników i był ich w stanie wchłonąć. Jest to także podstawa do tego, aby z nadzieją spojrzeć w przyszłość. Co istotne, poszczególne branże szukające specjalistów także z czasem kierowały swą ofertę do migrantów. Pracę dla osób wysoko wykwalifikowanych (jak lekarze, dentyści i farmaceuci) przygotowywało m.in. czeskie ministerstwo zdrowia⁴².

Dane na temat rynku pracy przynoszą także badania przeprowadzone w sierpniu 2022 r. przez PAQ Research we współpracy z Instytutem Socjologii Czeskiej Akademii Nauk⁴³. Według nich w Czechach pracuje 41% Ukraińców aktywnych zawodowo, 1/3 na pełny etat lub więcej. Opierając się na zgromadzonych danych, można stwierdzić, że migranci pracują znacznie poniżej swych kwalifikacji. Wśród ankietowanych na Ukrainie w grupie pracowników-specjalistów pracowały 644 osoby, spośród nich w Czechach w tej grupie zatrudnionych jest jedynie około 15%. Ogólnie poniżej kwalifikacji pracuje ok. 2/3 ankietowanych. Wpływ na zatrudnienie bądź nie mają także takie czynniki, jak dostęp do szkół dla dzieci (kobiety opiekujące się dziećmi nie mogą w praktyce pracować). Z kolei ważny wpływ na wysokość zarobków ma znajomość języka czeskiego i możliwość uznania kwalifikacji nabytych na Ukrainie. Zauważalne jest zatem zatrudnienie uchodźców ukraińskich w Czechach, lecz wykorzystanie ich umiejętności jest dalekie od ideału.

⁴⁰ *Euro area unemployment at 6.6%, EU at 6.1%, December 2022*, s. 4, European Union, <https://ec.europa.eu> (15.02.2023).

⁴¹ *V Česku pracuje 98 tisíc uprchlíků z Ukrajiny. Zaměstnaných přibývá, počet vyplácených dávek klesá*, iRozhlas, <https://www.irozhlas.cz> (1.03.2023). Liczba zatrudnionych w ostatnich miesiącach ulegała wzrostowi.

⁴² *Zaměstnávání zdravotnických pracovníků z Ukrajiny v ČR*, Ministerstvo zdravotnictví <https://www.mzcr.cz> (15.12.2022).

⁴³ M. Kavanová [i. in.], *Hlas Ukrajinců: Pracovní uplatnění, dovednosti a kvalifikace uprchlíků. Výzkum mezi uprchlíky*, Praha 2022. Badanie przeprowadzono na próbie prawie 1600 respondentów.

Zakończenie

Agresja Rosji na Ukrainę, rozpoczęta w dniu 24 lutego 2022 r., niosła za sobą zróżnicowane konsekwencje. Jedną z najszybciej zauważalnych była migracja osób szukających bezpiecznego schronienia i obawiających się nieprzewidywalnego rozwoju wojny. Jednym z państw, do którego Ukraińcy migrowali, stała się Republika Czeska, która – mimo braku sąsiedztwa z Ukrainą – znalazła się w grupie państw przyjmujących najwięcej uchodźców. Biorąc pod uwagę liczby bezwzględne, pod tym względem Czechy były na trzecim miejscu w Europie.

Czeski nowy rząd premiera Petra Fiali szybko i zdecydowanie podjął pierwsze działania sprowadzające się do poparcia Ukrainy pod względem politycznym, wojskowym, a także w wymiarze społecznym, udzielając pomocy przybyłym do Republiki. W marcu 2022 r. wprowadził również rozwiązania prawne mające na celu pomoc i stabilizację położenia migrantów. Dla rządu Fiali było to z pewnością pierwsze poważne wyzwanie zarówno na gruncie polityki wewnętrznej, jak i zewnętrznej.

Pozytywnie do uchodźców odniosło się również czeskie społeczeństwo, pomagając pod wieloma względami, co przybrało formę podobną jak w Polsce (spontaniczne zbiórki środków pieniężnych, zbiórka artykułów pierwszej potrzeby itp.). Bezsprzecznie przybrało to formy nienotowane w dotychczasowych dziejach Republiki Czeskiej i było wyrazem poparcia dla Ukrainy i obywateli tego państwa. Badania opinii publicznej wskazują także, iż od momentu rosyjskiej agresji czeskie społeczeństwo zmieniło (na pozytywny) obraz Ukraińców, stykając się z ludźmi przybyłymi stamtąd w szerszy niż wcześniej sposób. Równocześnie uległ pogorszeniu obraz Rosjan i Rosji, co nie jest zaskakujące.

Przybycze z Ukrainy w dużej mierze okazali się pozytywnym i pożądanym czynnikiem na czeskim rynku pracy. Pod koniec października 2022 r. w Czechach pracowało (legalnie) prawie 100 tys. Ukraińców, choć zapewne nie są to dane dokładne i nie uwzględniają „szarej strefy” gospodarki. Wielu z pracujących podejmowało jednak prace poniżej swoich umiejętności.

Dalsza obecność migrantów z Ukrainy będzie zależała od wielu czynników. Jednym z nich będzie rezultat wojny i jej następstwa. Migranci obawiają się o swe możliwości dalszego zatrudnienia w Czechach (lecz biorąc od uwagę potrzeby, nie wydaje się to problemem), możliwości zamieszkania (rynek mieszkaniowy jest z pewnością barierą trudną do pokonania). Stosunkowo niewielki odsetek uchodźców chciałby pozostać w Republice Czeskiej po zakończeniu wojny.

Bibliografia

- Češi přispívají Ukrajině. Vybraly se miliony, Novinky, <https://www.novinky.cz> (23.11.2022).
- Česká veřejnost ke konfliktu na Ukrajině – podzim 2022, CVVM, <https://cvvm.soc.cas.cz> (15.02.2023).
- Český rozhlas zahájil živé vysílání v ukrajinštině, Český rozhlas, <https://rozhlas.cz> (22.10.2022).
- Cizinci podle státního občanství k 31. 12. – územní srovnání, Český statistický úřad <https://vdb.czso.cz> (27.12.2022).
- Czech Republic: "Lex Ukraine" law package enters into force, European Union, <https://ec.europa.eu> (27.01.2023).
- Desítky tanků a houfnic, stovky vozidel. Černochová bilancovala pomoc Ukrajině, iDNES, <https://www.idnes.cz> (23.02.2023).
- Dopady války: Češi se bojí více zdražování a nedostatku plynu než uprchlické krize, 2.08.2022, STEM, <https://www.stem.cz> (18.01.2023).
- Euro area unemployment at 6.6%, EU at 6.1%, December 2022, European Union, <https://ec.europa.eu> (15.02.2023).
- Jaké přináší změny Lex Ukrajina II?, MigraceOnline, <https://migraceonline.cz> (28.01.2023).
- Jirsa T., *Czeši pomáhají uchodźcom z Ukrainy, ale boją się kryzysu. Jak możemy się od siebie uczyć?*, Klub Jagielloński, <https://klubjagiellonski.pl> (23.10.2022).
- Już ponad milion cudzoziemców w Czechach. „Nie przyjeżdżają, by nadużywać pomocy społecznej”, TVN 24, <https://tvn24.pl> (29.10.2022).
- Kavanová M. [i in.], *Hlas Ukrajinců: Pracovní uplatnění, dovednosti a kvalifikace uprchlíků. Výzkum mezi uprchlíky*, Praha 2022.
- Migrace v ČR: Fakta a čísla, MigraceOnline, <https://migraceonline.cz> (21.01.2023).
- Na sbírky pro Ukrajinu lidé v Česku přispěli více než 1,5 miliardy, nejvíc v historii, Zprávy, <https://zpravy.aktualne.cz/> (20.11.2022).
- Najšlová L., *Ukrajina v české zahraniční politice [w:] Česká zahraniční politika v roce 2013*, red. M. Kořan a kol., Praha 2014.
- Novelizace Lex Ukrajina zkomplikuje integraci uprchlíků, soudí odbornice na migraci Faltová, iRozhlas, <https://www.irozhlas.cz> (22.01.2023).
- Okamura: Vláda preferuje uprchlíky z Ukrajiny, českým občanům v krizi pomáhat nechce, Youtube, <https://www.youtube.com> (30.11.2022).
- Papiernik W., *Ekspert o napływie ukraińskich uchodźców: Polska i Czechy ponoszą największy ciężar*, Dziennik.pl, <https://gospodadziennik.pl> (21.12.2022).
- Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků z Ukrajiny – jaro 2022, CVVM, <https://cvvm.soc.cas.cz> (21.10.2022).
- Postoje české veřejnosti k integraci cizinců v ČR – březen 2020, CVVM, <https://cvvm.soc.cas.cz> (15.02.2023).
- Ruská agrese proti Ukrajině: Analýza nálad české veřejnosti, veřejná část analýzy, STEM, <https://www.stem.cz> (18.01.2023).
- Situations on Ukraine, UNHCR, <https://unhcr.org> (28.02.2023).
- Uchodźcy z Ukrainy w Polsce, Czechach i Rumunii, Warszawa 2022, EWL Group, <https://ewl.com.pl> (20.01.2023).
- Uherek Z., *Migration from Ukraine to the Czech Republic with Respect to the War Conflict in Eastern Ukraine*. „CMR Working Papers”, 2016, nr 93.

- Ukrajina, Člověk v tísní*, <https://www.clovekvtisni.cz> (22.02.2023).
- V Česku pracuje 98 tisíc uprchlíků z Ukrajiny. Zaměstnaných přibývá, počet vyplácených dávek klesá*, iRozhlas, <https://www.irozhlas.cz> (1.03.2023).
- Vodafone zařazuje do nabídky kabelové a internetové televize ukrajinskou stanici 1+1 International*, Český rozhlas, <https://digital.rozhlas.cz> (20.10.2022).
- Vztah Čechů k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2013*, CVVM, <https://cvvm.soc.cas.cz> (20.02.2023).
- Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2019*, CVVM, <https://cvvm.soc.cas.cz> (20.02.2023).
- Zaměstnávání zdravotnických pracovníků z Ukrajiny v ČR*, Ministerstvo zdravotnictví, <https://www.mzcr.cz> (15.12.2022).
- Zeman podepsal novelu zákona lex Ukrajina. Uprchlíci si můžou o rok prodloužit dočasnou ochranu*, iRozhlas, <https://www.irozhlas.cz> (22.01.2023).

The Czech Republic towards refugees from Ukraine after 24 February 2022

Abstract

The Czech Republic was one of those European countries where refugees from Ukraine arrived after the Russian aggression against Ukraine on 24 February 2022. They had been present in the Czech Republic before, but by the end of February 2022, one can already speak of a mass influx. Both the Czech government and the Czech society have shown solidarity with the Ukrainian people by providing extensive humanitarian assistance to the newcomers, such as cash or housing-related assistance. The incoming Ukrainians also proved to be an important element of the Czech labour market, with approximately 100 000 refugees finding employment there (at the end of October 2022). As a result of the conflict and the influx of refugees into the Czech Republic, the attitude of Czech society towards Ukrainians has changed in a positive way. Research methods typical of the political and administrative sciences were used in the development of the text: the method of institutional-legal analysis, the analysis of found data as well as the method of historical analysis.

Keywords: Czech Republic, refugees from Ukraine, war in Ukraine 2022, migration to the Czech Republic, Czech labour market, Czech society